

Анета ТРГАЧЕВСКА

ПРОГРАМИ ЗА ПОДДРШКА НА СТАРИТЕ ЛИЦА ЗА АКТИВНО И ЗДРАВО СТАРЕЕЊЕ ВО ЛОКАЛНИТЕ ЗАЕДНИЦИ

Тренд на стареење

Во светот се случува голема демографска транзиција со тоа што бројот на стари лица е значително поголем. Намалувањето на стапката на прираст на населението но и зголемувањето на долговечноста ќе резултираат со континуирано стареење на глобалната популацијата во светот. Како последица на овие демографски промени, потребата за поддршка на стари лица кои живеат во своите домови веројатно ќе се зголеми во иднина.

Светската здравствена организација (СЗО) истакнува дека средната возраст во Европските земји е веќе највисока во светот, и пропорцијата на луѓе на возраст од 65 години и постари се предвидува да порасте од 14 проценти во 2010 година на 25 проценти во 2050 година. Во поголемиот дел од регионот, луѓето живеат подолго, но има отстапувања во рамките на самите земји а помеѓу земјите што значи дека не сите луѓе ги поминуваат последните години во добро здравје и добросостојба.

Овој тренд во однос на старата популација

*Авторот е магистер
по јавно здравје,
координатор
на здравствената
програма при Црвениот
Крст на Република
Македонија*

ќе доведе до одредени социјални и економски предизвици кај поединци, заедници и државни авторитети бидејќи постои потреба за зголемување на поддршката за старите лица од државните системи, кои од најразлични причини може да се сметаат како ранливо население.

Иако зависноста не мора да произлезе како резултат на стареењето, многу е веројатно дека соодносот на зависност ќе се зголеми, факт кој ќе доведе до поголемо оптоварување на системите за обезбедување на социјална заштита за ранливи стари лица.

Со стареењето на поединците, незаразните болести стануваат водечки причинител за зголемување на смртност и хендикеп; покрај тоа, старите лица се поранливи како резултат на осаменоста, социјалната изолација и/или маргинализација во светот кој се менува со голема брзина.

Старите лица може да се соочат и со одредени форми на насилство или злоупотреба, без разлика дали станува збор за физичка злоупотреба, психолошка злоупотреба, запоставување на основни потреби, финансиска злоупотреба или економска експлоатација. Сите овие прашања се потенцијални закани кон физичката, менталната или социјалната добросостојба на старите лица, што понатаму може да доведе до понатамошна дополнителна ранливост кон или пред одредени работи со кои се соочуваат старите лица.

Активно стареење

Според СЗО (2002), активното стареење може да се дефинира како “процес на оптимализирање на можности за здравје, учество и безбедност со цел да се подобри квалитетот на живот со стареењето на луѓето (тоа) им овозможува на луѓето да го реализираат својот потенцијал во однос на нивната физичка, социјална и ментална добросостојба во текот на целиот живот и им овозможува да учествуваат во општествениот живот, како и да бидат обезбедени со соодветна заштита, безбедност и грижа кога тоа ќе им биде потребно”.

Ова реално значи дека, по навршување на 65 година од животот, биолошките фактори не се решавачки фактор во однос на тоа како ќе старееме, туку тоа е животниот стил, како и животното опкружување и култура во кои живееме. Здравствената состојба е фактор кои има силен ефект на стареењето и е посебно важен за активно стареење. Светската Здравствена Организација истакнува дека здравото стареење всушност започнува со здрави навики и однесување во пораните фази од животот на луѓето.

Тука се подразбира изборот во однос на тоа што јадеме, колку сме физички активни и нашето ниво на изложеност на здравствени ризици како што се оние предизвикани од пушењето, штетното консумирање на алкохол, или изложеноста на токсични супстанции. Но никогаш не е предодна да се започне: на пример, ризикот од предвремена смрт кај старите лица се намалува за педесет проценти ако престанеме со пушење помеѓу 60 и 75 годишна возраст.

СЗО исто така појаснува дека зборот “активно” во “активно стареење” се однесува на “континуирано учество во општествени, економски, културни, духовни и граѓански активности, а не само способност за физичка активност или можност да се врши физичка работа. Старите луѓе кои се пензионираат, кои се болни или хендикепирани, може да останат активни придонесувачи за нивните семејства, за нивните врстници, заедници и за своите држави.”

Па, како процес, активното стареење може да се препознае како начин за промовирање “на здраво стареење на единката како полноправен член на општеството, со чувство на поголема исполнетост во работењето, со поголема независност во нашиот секојдневен живот и поголема инволвираност како граѓани. Без разлика колку сме стари, сеуште може да ја играме нашата улога во општественото опкружување и да уживаме во подобар квалитет на нашиот живот”.

За ова се потребни вистински услови со цел да се промовира учеството на старите луѓе во заедницата, на работното место, во семејствата и општествениот живот, и да се обезбеди можност за учење и други можности со цел старите луѓе да бидат во можност да ги исполнат своите очекувања и капацитети, со цел да имаат подолг и квалитетен живот во текот на третата доба”.

Стратешки документи и национална рамка за здраво стареење

Активното и здраво стареење е клучен аспект на здравјето и благосостојбата. На национално ниво постојат усвоени стратешки документи и политики насочени кон возрастното население, како што е Националната стратегија за стари лица 2010-2020 година, на Министерството за труд и социјална политика. Воедно, во рамките на активностите на Министерството за здравство, реализирани се повеќе активности кон обезбедување на поголема достапност на здравствените услуги за сите граѓани, и особено за вулнерабилните групи, како што се домашна визита од страна на поливалентните патронажни сестри, проектот рурален доктор и мобилните аптеки.¹ Кон тоа, предложениот

Акциски план за здраво стареење ќе овозможи интегриран пристап и хармонизација на напорите на сите вклучени сектори и институции за овозможување здрав, достоинствен и квалитетен живот за возрасното население.

Националната стратегија за стари лица на Република Македонија е во согласност со Уставот на Република Македонија, Програмата на Владата за европска интеграција, економскиот пораст и социјалната посветеност, Националниот развоен план (2007-2009), Програмата на Владата на Република Македонија (2006-2010), Макроекономската политика на Република Македонија, Националната стратегија за образование, Националната стратегија за домување, Националната здравствена стратегија, Стратегијата за демографски развој во Република Македонија, како и со други национални стратегии и со документите на Европската унија. Стратегијата го уважува правото на човекот за индивидулно однесување и избор, во контекст на основните права на сегашното и потребите на идното население. Таа овозможува преку социо-економски развој да се создадат сеопфатни, одржливи и еднакви можности за развој на поединците. На овој начин, се гарантираат стратешките определби на Република Македонија, да се движи во рамките на вредностите, нормите и социјалните права кои се фундамент на Европскиот регион, посебно во однос на Стратегијата за одржлив развој на Европската унија (ЕУ) усвоена 2001 година и ревидирана 2006 година; ревидираната Лисабонска стратегија (2000), Мадридскиот план за стареење донесен 2002 година, последната Конференција на УНЕЦЕ за стареење, одржана во Леон Шпанија (6-8 Ноември 2007 година). Одлуката донесена во Стокхолм (2001) на Советот на ЕУ според која 50% од популацијата на возраст од 55-64 години треба да бидат вработени до 2010 година. Исто така Советот на Европа во Барселона (2002) донесе заклучок дека до 2010 година, треба да се постигне прогресивен пораст за пет години во ефективни просечни години кога луѓето треба да престанат со работа.

Поддршка во имплементацијата на активности на локално ниво за старите лица

Според Законот за Локална Самоуправа, општините се носители на социјална заштита. Тие можат, во зависност од нивните финансиски капацитети да ги уредуваат другите права во областа на социјалната заштита, со проширување на лепезата на права детерминирани во Законот за социјална заштита и подобри услови за нивна имплементација како и други форми на социјална заштита. Граѓанските организации

регистрирани од МТСП, можат да реализираат активности за социјална заштита под услови и начин пропишани од Законот за Социјална заштита.

Реформите во областа на социјалната заштита во Р Македонија беа промовирани во 2004 година преку МТСП. Децентрализацијата на социјалната заштита беше една од приоритетите на реформите и вклучува промоција на неинституционални форми на заштита, промоција на алтернативни социјални сервиси, овозможување на различни легални ентитети и индивидуалци, вклучувајќи и граѓански организации да бидат провајдери на одредени социјални сервиси во системот на социјална заштита.

Инволвирањето на истите би требало да допринесе за развој на алтернативни нон-институционални форми за социјална заштита, развој на социјалната заштита за стари лица, подобар пристап до услуги како и конвергирање на социјалните сервиси на граѓаните, инволвирање на членови од семејството и граѓанските здруженија во провизија на социјална заштита и подобрување на квалитетот на сервисите.

Законот за Социјална заштита ги подржува локалните самоуправи да воспостават институции за социјална заштита на старите лица, како воспоставување на Центри за дневен престој и привремена заштита. Законот дозволува да локалните самоуправи ги делегираат одговорностите на други легални ентитети и индивидуалци, вклучувајќи и граѓански организации кои се активни во областа на социјалната заштита.

Постоечката законска регулатива стимулира мултисекторска соработка во обезбедување на заштита за старите лица. Според Законот за Социјална заштита превентивната дејност се врши од страна на Центрите за социјална работа во соработка со локалните самоуправи, локалните здравствени институции и други јавни установи, индивидуи и легални ентитети како и граѓански здруженија.

Активности за здраво стареење – поддршка на активен и здрав живот

На национално и локално ниво, постојат бројни активности поврзани со здравото стареење, односно поддршка на активен и здрав живот, и иако истите не секогаш се означени како такви, сепак може да или придонесуваат за подобрување на социјалната интеграција и квалитетот на животот на старите лица. Покрај услугите на системите за здравствена и социјална заштита, постојат и други активности,

обично организирани преку граѓанското општество, кои се насочени кон здравото стареење. Еден од најпознатите актери во земјата е Црвениот крст на Република Македонија и на Сојузот на здруженија на пензионери на Македонија. Нивните активности може да послужат како матрица и урнек за проширување на опфатот на повеќе заедници и потенцијално може да се гледаат како можност за институционализирање на истите преку програми и проекти за поддршка на активно и здраво стареење, финансирани од националниот буџет.

Пример за добра практика за поддршка на стари лица во домашни услови на локално ниво

1. Дневен центар за стари лица и центар за давање помош во домашни услови

Во рамките на Црвен крст на Р Македонија од септември 2011 година се имплементира проект посветен на грижата на стари лица - „Дневен центар за стари лица и центар за давање помош во домашни услови“. Со финансиска поддршка и искуство на Австриски Црвен крст и Австриска Агенција за развој во 2011 година започна имплементацијата на проектот.

Основна цел на проектот е развивање на вонинституционална заштита и обезбедување грижа и здравствена заштита на стари и изнемоштени лица.

Специфичните цели на проектот:

- Унапредување на квалитетот на животот, здравјето и психофизичката состојба на старите лица;
- Задоволување на здравствени и социјални потреби на старите лица;
- Социјализација и збогатување на степенот на едукација на старите лица;
- Промовирање на активен пристап кон животот во староста;
- Промовирање на волонтерство и вклучување на граѓаните во доброволна работа во активности за лица во трето доба.

Првата фаза од проектот беше подготвителен период во која беа реализирани истражувања во сите три града, а со главна цел да се идентификуваат потребите на старите лица за добивање на услуги во доменот на социјалната заштита и здравствената заштита како и да се предложат конкретни препораки за подобрување на постоечката ситуација, имајќи ги во предвид возраста, полот, социо-економската,

семејната и психо-социјалната функционалност на старите лица.

Во истражувањето на потребите и правата на старите лица за остварување на правата и услугите во домот во и областа на социјална и здравствената заштита се примени следната методолошка рамка:

- Преглед и анализа на постоечки официјални документи (закони и Стратегии) како и наоди од претходните истражувања и релевантни податоци за услови, присутноста и нивоа на остварување на права и услуги наменети за стари лица.
- Спроведување на анкета меѓу старите лица, потенцијални корисници на услуги

Истражувањето се спроведе на примерок од 240 стари лица и тоа по 80 лица во секој од трите града: Велес, Крива Паланка и Скопје. При тоа беа земени во предвид и социо-демографските карактеристики на испитаниците како:

- Пол
- Возраст
- Образование
- Приходи
- Здравствена состојба
- Функционална способност
- Кој помага во домот
- Задоволство со животот/чувства

Генералната слика на потребите на услугите во домовите на старите лица беше следнава:

- старите лица повеќе се жени, со пониско ниво на образование/основно,
- доминантен извор на приход се пензиите, кои во нашите услови немаат висок износ.
- најголем број на стари лица се вдовици.
- домаќинства во кои живеат стари лица се мали, а еден дел живеат сами.
- поголем број на стари лица се функционални - во спротивно не ќе можат да живеат самостојно во своите домови. Просечната стапка на нивното здравје, е добро
- поголемиот дел од старите лица имаат социјална поддршка.
- изразија задоволството од животот што укажува дека тие го прифаќаат таков каков што е.
- старите лица имаат потреба за услуги во нивниот дом.

Старите лица опфатени со ова истражување, јасно кажуваат дека имаат потреба од некој вид на заштита.

Согласно добиените податоци од истражувањето, општинските организации на Црвен крст на Велес и Крива Паланка како и Црвен крст на Град Скопје комбинирајќи ги и со податоците од центрите за социјални работи направи избор на стари лица кои би биле вклучени во проектот.

На ниво на секој град се опфатени по 60 стари лица кои одговараа на поставените критериуми за нивно вклучување во проектот а тие беа следните да се над 65 години (со исклучоци при одредени стари лица), да се неподвижни, да живеат сами, да имаат ниски примања.

На ниво на секој од овие три града беа формирани локални тимови составени од две медицински сестри и 20 волонтери или преку проектот се ангажирани вкупно 6 медицински сестри и 60 волонтери. Односно вкупно 180 стари лица беа опфатени со проектот.

Во 2012 година проектот доби поддршка од страна на Градот Скопје и Министерството за труд и социјална политика и компанијата ЕВН Македонија. Од 2012 година до 2016 година проектните активности се поддржани од: Австрискиот Црвен крст, Австриската Агенција за развој, УНИКА осигурување, Град Скопје, Министерство за труд и социјална политика, ЕВН Македонија и Албиз Фондација.

Во рамките на сервисот во град Скопје се посетуваат стари лица на неделна основа кои живеат на подрачјето на општините: Чаир, Бутел, Ѓорче Петров, Карпош, Центар, Кисела Вода, Шуто Оризари и Сарај. Со овој сервис се опфатени 180 стари лица кои се посетуваат во домашни услови во континуитет.

За потребите на активните лица во трето доба функционираат 3 дневни центри и тоа на подрачјето на општините: Центар, Чаир и Сарај. Капацитетите на овие центри дозволуваат во еден момент по 30 лица да престојуваат во просториите на дневните центри.

Овој сервис се нуди од страна на обучен тим од стручни соработници и волонтерина Црвен крст на град Скопје (6 медицински сестри, 13 волонтери, 2 организатори на работа во Дневен центар, 1 социјален работник).

Услугите кои ги дава медицинското лице се: мерење на шеќер во крвта, мерење на притисок, контакти со матичниот лекар, делење на бесплатни лекови (предвидени во проектот), давање на совети за земање на терапија, давање на совети за исхрана, придружба на старото лице при одење на лекар.

Услугите кои ги даваат волонтерите се: разговори и други активности за социјализација, делење на храна, помош во купување на прехранбени продукти, лекови и сл., придружба на старото лице при одење на лекар, на прешетка и сл., завршување на административни работи за старото лице.

2. Во Дневните центри се реализираат следните активности: едукации на теми кои се интересни и корисни за старите лица, одбележување на календарските активности на Црвен крст (Недела на срцевосадови заболувања, Недела на борба против туберкулоза, Недела на грижа за стари лица и др.), организирање на друштвени и/или натпреварувачки игри (бинго, шах, пикадо), одбележување на празници и родендени, организирање на заеднички прошетки, организирање на разни креативни работилници, дискусии на разни теми (книги, филмови, актуелни состојби), музички активности и административна поддршка и поддршка во административниот процес за задоволување на некое од правата од здравствениот и/или социјалниот систем на РМ.

Придонес од имплементација на проектот за самите стари лица и локалните заедници

Црвениот крст на РМ спроведе евалуација на проектот како на лицата вклучени во проектот, така и на клиентите. Наодите и резултатите од евалуацијата на проектните активности кои започнаа да се имплементираат од јуни 2011 година преку Црвениот крст на град Скопје и општинските организаци на Црвениот крст Велес и Крива Паланка, беа презентирани на Национална работилница. Од евалуацијата се утврди следново:

- Проектот кој беше имплементиран во локалните самоуправи беше во рамките на реформите кои беа направени во социјалната и здравствена заштита за старите лица. Проектната имплементација даде одлични резултати и е добро искуство и практика за воспоставување на соработка и координација меѓу различните партнери во процесот на обезбедување на соодветна поддршка за старите лица на локално ниво. Ефикасноста на проектот се покажа со волјата на старите лица да учествуваат во имплементација на проектните активности, кое се покажа и во прелиминарното истражување пред имплементацијата на проектот. Проектниот тим и медицинските сестри и волонтери функционираа одлично со план на акција и во линија со стандардизирани работни методи и работна документација.
- Ефектите на проектот беа многукратни во однос на позитивните промени врз старите лица како намалување на осаменоста 95,14% од старите лица, намален страв од болест кај 88,89% од старите лица, намалено чувство на напуштеност и незадоволство меѓу најголем број на стари лица. 92,36% од старите лица во

Скопје изјавија дека проектот допринесол за заштеда на пари. 65,28% од старите лица потврдија дека нивната здравствена состојба била подобрена како и исхраната и хигиената.

- Краткорочните ефекти на проектот се покажаа како многу позитивни на индивидуално и локално ниво, додека долгорочните ефекти ќе се видат при имплементација на други проектни активности кои ќе се однесуваат на промоција на социјалната и здравствена заштита на старите лица во нивните локални заедници.
- Квалитетот на животот на старите лица беше сигнификантно подобрен преку подобрен пристап до соодветните институции, остварување на нивните права и истите да станат интегрален дел од локалните заедници.
- Капацитетите на сите институции и организации инволвирани во проектот во областа на социјалната и здравствена заштита беа зголемени, како на Црвен крст на РМ главно преку поддршка од волонтерите, така и на локалните самоуправи и другите локални партнери.
- Процесот на добивање на финансиска поддршка од страна на локалните самоуправи се започна со усвојување на стратешки документи, политики и во рамките на достапните буџети. Советите за социјална заштита кои се воспоставени во локалните самоуправи ги подржуваат сличните проектни активности, како резултат на добрата соработка и партиципативниот пристап. Транспарентноста и одговорноста на провајдерите во обезбедување на соодветните сервиси за старите лица на локално ниво се зголеми.

Напорите на Црвениот крст на Република Македонија, за обезбедување на одржливост на проектот, пред се преку локалните самоуправи како и корпоративниот сектор, резултираше со поддршка во постоечките, но и проширување на активностите во нови општини. Имено, преку поддршката од ЕВН Македонија, се обезбедија средства за имплементирање на активностите во Велес, Крива Паланка и Скопје, како и нивно проширување во Кичево и Дебар.

Табела1. Активности на Црвениот крст на РМ во домашни услови на локално ниво

Р. бр.	ОПШТИНА	Бр. на корисници на услуги	Бр. на волонтери (испорака на социјални услуги)	Бр. на медицински сестри (испорака на медицински услуги)
1.	СКОПЈЕ	180	13	6
2.	ВЕЛЕС	60	15	2
3.	КРИВА ПАЛАНКА	71	22	2
4.	КИЧЕВО	30	5	1
5.	ДЕБАР	30	5	1
6.	СТРУГА	30	5	1

Извор: Црвен крст на РМ, 2016

3. Клубови за пензионери

Во 2010 година, со поддршка на Германскиот Црвен крст на Баден Виртемберг, Црвениот крст на РМ преку Општинската организација на Црвен крст Крива Паланка отвори Клуб на пензионери кој функционира во континуитет до денес. Во клубот активно членуваат 40 пензионери. Проектот има за цел да обезбеди достоинствен живот на старите лица. Активности се насочени кон вклучување на старите лица во општествените активности на заедницата, исполнето секојдневие. Основната цел е подобрување на квалитетот на живот на старите лица, преку подобрување на нивната психо- социјална состојба. Во клубот се имплементираат активности од едукативен карактер со цел стекнување со нови вештини и знаења, активностите за подигање на нивото на здравствена превенција, како и организирање на креативни работилници, рекреативни активности и сл. Имплементацијата на активностите на клубот се остваруваат во соработка и поддршка со општинското здружение на пензионери, центарот за социјална работа, како и со други институции и организации на локално ниво. Вакви клубови функционираат и преку општинската организација на Црвениот крст во Неготино и Велес. Во текот на 2015 година отворен е Клуб и во Прилеп како резултат на долгогодишната соработка на Општинската организација на Црвен крст Прилеп и Домот за стари лица „Киро Крстески Платник“, локалната самоуправа, Здружението на дијабетичари „Светлост за нас“ и Општинското здружение на пензионери.

4. Активности за подигнување на јавната свест и зајакнување на меѓугенерациската солидарност

Црвениот крст на РМ со цел да се подигне јавната свест за правата на старите лица, како и за потребната поддршка на старите лица традиционално во месец ноември ја одбележува „Недела на грижа за старите лица“. Особен акцент се става на подигнување на свеста на младата популација за нивна активна вклученост во активностите за стареење. По повод неделата преку општинските организации на Црвениот крст и Црвениот крст на град Скопје се организираат едукативни активности, креативни работилници со старите лица, посети на стари лица во нивни домови, бесплатни прегледи и сл, посети во домовите за стари лица, пензионерските домови и др.). Во рамките на Неделата се организира и акција за бесплатно мерење на шеќерот во крвта на 2000 стари лица. Оваа акција е поддржана од страна на компанијата ЕВН Македонија во изминатите три години. Досегашното искуство ја потврдува бројката од опфаќање на над 4000 стари лица со најразлични активности во текот на неделата. Во имплементација на активностите вклучени се волонтери на Црвениот крст од најразлична возраст, со акцент на активна вклученост на лицата од трета доба. Активностите на локално ниво се имплементираат во соработка со општинските здруженијата на пензионери со кои Црвениот крст на РМ континуирано остварува добра соработка, како и со центрите за социјална работа и граѓанските здруженија со кои општинските организации на Црвениот крст остваруваат партнерска соработка.

5. Зајакнување на капацитетите за адвокативност и лобирање на старите лица и нивно залагање во остварување на нивните права

Црвениот крст на РМ, се залага за зголемување на социјалната вклученост на старите лица како целна група во сите свери на општественото живеење. Главната цел преку проектот за Активно стареење поддржан финансиски од ЕРСТЕ фондација и Австриски Црвен крст во 2013 година, беше да старите лица претставници од трите града Скопје, Кр.Паланка, Велес се обучат и се стекнат со вештини и знаење за развој и имплементација на активности за подигнување на свеста и адвокативност на локално ниво за нивните потреби и права на локално ниво.

Преку имплементација на вакви активности кои се развиени од самите стари лица и наменети за самите нив, потребно е да се зголеми социјалната партиципација на старите лица во општествениот живот. Друг позитивен ефект кој се треба да се реализира е инволвирање на

старите лица во борбата за нивните права и потреби и залагање за остварување на истите.

Препораки

Старите луѓе се широка и група со посебни карактеристики како и другите возрасни групи. Хуманитарните потреби на старите луѓе наложуваат посебно внимание на индивидуално ниво и на ниво на локална заедница.

Потребата од услуги за поддршка на стари луѓе на кои им е потребна помош и поддршка е се поголема, затоа е потребно

- Стекнатите искуства во насока на воспоставена соработка на партнерските организации и поддршката од локалните заедници треба да бидат искористени и споделени со другите локални самоуправи
- Напорите треба да бидат насочени кон промоција на ваквите иницијативи за да се добие финансиска поддршка од страна на локалните заедници во процесот на развој и имплементација на активности за здравствената и социјална заштита, сервиси и услуги за поддршка на старите лица на локално ниво
- Реализацијата на одговорностите на локалната самоуправа се базира на достапните фондови, човечки ресурси и експертиза, технички ресурси и капацитети. Сите овие ресурси се основа за пружање на квалитетни сервиси на локално ниво. Законот за локална самоуправа дава можности за градење на квалитетни сервиси преку меѓусебна соработка на институциите и организациите на локално ниво кое треба максимално да се искористи во насока на подобрување на квалитетот на живот на старите лица.
- Социјалната инклузија на ранливите групи/ стари лица е најефикасна преку развој на социјалните сервиси на локално ниво, именно соодветни мерки треба да се превземат кои ќе овозможат еднакви можности за интеграција на старите лица во локалните заедници.

Апстракт

Во светот се случува голема демографска транзиција со значителен пораст на стари лица. Намалувањето на стапката на прираст на населението, но и зголемувањето на долговечноста ќе резултираат со континуирано стареење на популацијата во светот. Како последица на овие демографски промени, потребата за поддршка на стари лица кои живеат во своите домови веројатно ќе се зголеми во иднина. Активното и здраво стареење е клучен аспект на здравјето и благосостојбата. На национално ниво, постојат усвоени стратешки документи и политики насочени кон возрастното население, како што е Националната стратегија за стари лица 2010-2020 година. Врз основа на оваа стратегија, на национално и локално ниво, постојат бројни активности поврзани со здравото стареење, односно поддршка на активен и здрав живот, и иако истите не секогаш се означени како такви, сепак може да или придонесуваат за подобрување на социјалната интеграција и квалитетот на животот на старите лица. Овој труд прави осврт на активностите на локално ниво во неколку општини, со цел да обезбеди добри примери за другите општини во нивните напори за обезбедување на подобар квалитет на лицата во подоцнежна доба на животот.

Библиографија

1. Active and healthy ageing for better long-term care A fresh look at innovative practice examples Policy Paper - Rodrigues R, Hofmarcher M, Leichsenring K et al. 2013
2. Addressing the social determinants of health: the urban dimension and the role of local government-Grady M, Goldblatt P
3. Constitution (“Official Gazette” no. 52/1992)
4. Law on Local Self-Government of the Republic of Macedonia (Official Gazette No. 5/2002).
5. Law on Social Protection of the Republic of Macedonia (Official Gazette No. 79 / 2009, 36 / 11, 51 / 11, 166/12, 15/13 and 79/13, 148/13).
6. National Strategy for Older Persons of Macedonia 2010-2020.
7. Demographic aging of population and the social protection system in the Republic of Macedonia-Dimitrijoska S, Trbojevik S, lievski -European Journal of Social Sciences Education and Research Sep – Dec 2015 vol: 5 (1) pp: 2411-9563